

FOCUS: PROBLEMATIEK VAN DE INSCHRIJVINGEN EN DE AMBTSHALVE SCHRAPPING

Myria krijgt steeds vaker meldingen van personen van wie de inschrijving werd geweigerd of die ambtshalve werden geschrapt. Ook uit de cijfers blijkt een duidelijke stijging van de ambtshalve schrappingen: van 21.314 in 2010 tot de 51.417 in 2013⁸¹⁵.

Door deze stijgende trend van ambtshalve schrappingen en het feit dat dit vergaande gevolgen heeft voor de betrokken personen heeft Myria ervoor gekozen om een focus aan dit thema te wijden. We proberen een algemeen overzicht te geven van de regelgeving rond de inschrijving en de ambtshalve afvoering. We zullen ook een aantal knelpunten aanhalen en verschillende aanbevelingen formuleren⁸¹⁶.

2.1. | Bevolkingsregisters

Alle Belgische gemeenten hebben de verplichting om bevolkingsregisters bij te houden. Dat omvat zowel het bevolkingsregister als het vreemdelingenregister. In die registers worden de Belgen en de vreemdelingen met een verblijf van meer dan drie maanden ingeschreven bij de gemeente waar zij hun hoofdverblijfplaats hebben. Daarnaast houden de gemeenten ook een wachtregister bij waarin bepaalde categorieën vreemdelingen⁸¹⁷ worden ingeschreven⁸¹⁸. Het bijhouden van de bevolkingsregisters behoort tot de bevoegdheid van het college van

burgemeester en schepenen⁸¹⁹. De FOD Binnenlandse Zaken beheert en ziet toe op het Rijksregister. De overheid heeft er alle belang bij dat er zo veel mogelijk mensen opgenomen zijn in de bevolkingsregisters om zo een nauwkeurig en actueel overzicht te geven van de bevolking van het land.

De reglementeringen over het bijhouden van de bevolkingsregisters zijn zeer talrijk⁸²⁰.

2.2. | Inschrijving bij de gemeente

Wie zich wil inschrijven in het bevolkingsregister van een gemeente, moet aantonen dat hij zijn hoofdverblijfplaats in de gemeente heeft. Wat is een *hoofdverblijfplaats*⁸²¹? Dat is gebaseerd op een feitelijke situatie: het effectief verblijf in een gemeente gedurende het grootste deel van het jaar. Die vaststelling gebeurt op basis van verschillende elementen, zoals de plaats waar de betrokkene na zijn dagtaak gaat, de plaats waar zijn kinderen naar school gaan, de arbeidsplaats, het energieverbruik en telefoonkosten ...⁸²². Een persoon kan verschillende verblijfplaatsen hebben, maar slechts één officiële hoofdverblijfplaats.

Hoe een onderzoek naar de verblijfplaats precies moet verlopen, wordt omschreven in de *Algemene onderrichtingen* van de FOD Binnenlandse Zaken⁸²³. Dat document definieert verschillende begrippen en bevat richtlijnen en modelformulieren voor de lokale overheden.

2.3. | Woonstcontrole

De woonstvaststelling behoort tot de bevoegdheid van de lokale overheid. In principe stelt de gemeente in een

815 Bron cijfers: ADSEI; zie ook schriftelijke vraag in de senaat van 2010 voor de jaren 2007-2009: www.senate.be/www/?Mlval=/Vragen/SchriftelijkeVraag&LEG=4&NR=6853&LANG=nl.

816 Voor een praktische handleiding over inschrijvingen: Caritas International, *Vluchtschrift*, juni-december 2010, p. 4, beschikbaar op: www.caritas-int.be.

817 Met name vreemdelingen met een hangende asielprocedure en de EU-burgers bij aanvraag tot inschrijving in afwachting van een woonstcontrole en een beslissing.

818 Art. 1 §1 wet 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters.

819 Art. 4 KB 16 juli 1992 betreffende het houden van de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister en artikel 164 van de Grondwet.

820 Website FOD Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Instellingen en Bevolking: www.ibz.rrn.fgov.be/nl/bevolking/reglementering.

821 In de volksmond spreekt men vaak van 'domicilie'.

822 Art. 16 KB 16 juli 1992. Ook de Raad van State heeft in zijn rechtspraak over de jaren heen een definitie ontwikkeld van het begrip 'hoofdverblijfplaats'.

823 Algemene Onderrichtingen van 1 juli 2010 betreffende het houden van de bevolkingsregisters.

verordening de regels vast hoe dit woonstonderzoek moet gebeuren en kan het de opdracht aan de lokale politie geven om het woonstonderzoek te voeren⁸²⁴. De wijkinspecteur geeft dan na een onderzoek een advies waarop de gemeente een beslissing zal nemen. In de praktijk wordt het onderzoek meestal gevoerd door de wijkinspecteur op vraag van de bevolkingsdienst en neemt hij de eindbeslissing, waardoor de politie eigenlijk een bestuursbeslissing neemt. Dit lijkt niet de bedoeling te zijn van de wetgever.

De regels verschillen van gemeente tot gemeente en binnen dezelfde gemeente soms zelfs van wijkinspecteur tot wijkinspecteur⁸²⁵.

In de praktijk hebben gemeenten vaak geen of een verouderde gemeentelijke verordening die de inschrijvingen en woonstcontroles regelt.

In principe moet een onderzoek binnen de acht werkdagen gebeuren na de aangifte door de burger⁸²⁶, moet het grondig gebeuren en vereist het soms meerdere huisbezoeken. Als het onderzoek onvoldoende elementen oplevert, moet een bijkomend onderzoek gedaan worden en moet de

persoon eventueel gevraagd worden om bewijselementen aan te brengen. We stellen vast dat in de praktijk vaak al bij een eerste negatieve woonstcontrole tot een afwezigheid besloten wordt.

Bij een positief advies kan worden overgegaan tot een inschrijving. De termijn waarbinnen dit gebeurt verschilt ook van gemeente. Bij een negatief advies moet de gemeente de gemotiveerde beslissing tot niet-inschrijving aan de betrokken persoon meedelen⁸²⁷. De inschrijving kan niet worden geweigerd om redenen van veiligheid, gezondheid, urbanisme of ruimtelijke ordening⁸²⁸. Ook een weigering door een derde (bijvoorbeeld door de huiseigenaar) is geen geldige reden.

Myria kreeg in 2013 opnieuw verschillende meldingen van personen waar de gemeente weigerde over te gaan tot een inschrijving. Dat gebeurt vaak bij personen die zich vestigen in kraakpanden, onbewoonbare gebouwen of woningen die te klein worden bevonden voor het aantal bewoners. Gemeenten voeren soms een beleid om systematisch niemand in te schrijven in een

woning die niet bewoonbaar is⁸²⁹. Er bestaat hier vaak een tegenstrijdigheid tussen de federale regelgeving in verband met inschrijvingen die lokale overheden verplicht om over te gaan tot inschrijving en de regionale regelgeving rond ruimtelijke ordening en woonbeleid. De wetgeving voorziet echter dat de gemeente een persoon voorlopig moet inschrijven, voor een periode van maximaal drie jaar, ook al blijkt dat hij zijn hoofdverblijfplaats heeft in een gebouw waar bewoning niet is toegelaten omwille van veiligheid, gezondheid, urbanisme of ruimtelijke ordening. Bijkomend probleem is dat een beslissing tot niet-inschrijving vaak niet betekend wordt aan de betrokkenen maar gewoonweg mondeling meegedeeld wordt.

Volgens de federale regelgeving kan de gemeente de inschrijving dus niet weigeren als blijkt dat de burger zijn hoofdverblijfplaats op het opgegeven adres heeft, ook niet als de woning ongeschikt is. Ze kan de bewoners wel actief inlichten over de risico's die de bewoning met zich meebrengt. De gemeente of de huiseigenaar kan dan binnen de drie maanden via de geëigende administratieve of gerechtelijke procedure een einde stellen aan de situatie, bijvoorbeeld door een uithuiszetting of de uitvoering van een maatregel tot onbewoonbaarverklaring⁸³⁰.

Voor een beperkt aantal categorieën van personen kan een referentieadres bekomen worden bij een natuurlijke persoon of rechtspersoon. Dat is onder meer zo voor rondtrekkende bevolkingsgroepen, daklozen, personen die voor minder dan een jaar voor studieredenen of zakenreizen naar het buitenland moeten ... Dat kan alleen met de uitdrukkelijke toestemming van de persoon bij wie hij zich op het adres wil inschrijven. Personen met een mobiele woning kunnen worden ingeschreven op de plaats waar zij minstens zes maanden verblijven of ze kunnen een referentieadres vragen bij bepaalde vzw's⁸³¹. Daklozen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats (meer) hebben, kunnen onder bepaalde voorwaarden een referentieadres vragen bij een OCMW of bij een natuurlijke persoon⁸³².

824 Art. 10 KB 16 juli 1992.

825 Comité P, Toezichtsonderzoek 'Domiciliëringen', *Beeldvorming van de wijze waarop de lokale politiekorpsen woonstcontroles uitvoeren*, dossiernr. 62605. Beschikbaar op: www.comitep.be.

826 Art. 7 § 5 KB 16 juli 1992.

827 Art. 7 § 8 KB 16 juli 1992.

828 Art. 16 § 2 KB 16 juli 1992.

829 Als blijkt dat een woning ernstige gebreken vertoont of onbewoonbaar zou zijn dan kan een procedure van de ongeschikt- of onbewoonbaarverklaring opgestart worden door de gemeenten. De burgemeester is bevoegd om een woning ongeschikt of onbewoonbaar te verklaren op grond van de Gemeentewet en de regionale wooncodes.

830 Omzendbrief van 15 maart 2006 betreffende de voorlopige inschrijving in de bevolkingsregisters.

831 Dit zijn vzw's die in hun statuten als doel hebben om de belangen van rondtrekkende groepen te behartigen.

832 Het begrip 'onvoldoende bestaansmiddelen' zorgt voor discussie. Zo zal een gezin dat door omstandigheden geen woning vindt, maar toch over 'voldoende' bestaansmiddelen beschikt niet aan de voorwaarden voldoen om een referentieadres te bekomen bij het OCMW en zullen zij dus de facto zonder inschrijving komen te zitten.

Het Comité P⁸³³ heeft recent een onderzoek gevoerd naar de wijze waarop de woonstcontroles worden gevoerd door de politiekorpsen in opdracht van de gemeentelijke diensten. Er werd hiervan een rapport opgesteld in 2014⁸³⁴. Uit dit onderzoek blijkt dat jaarlijks meer dan 500.000 'woonstcontroles' worden gedaan bij mensen die verhuisd zijn of in België komen wonen. De woonstcontrole is een lappendeken aan praktijken. Elke gemeente heeft eigen gewoonten en wettelijke verplichtingen worden genegeerd. Volgens de wet zijn de gemeenten bevoegd om de woonstcontroles uit te voeren maar in realiteit zijn er maar twee gemeenten waar de controles niet door de lokale politie gebeuren. Er gaat veel tijd verloren, gemiddeld een maand in plaats van de voorziene acht dagen, bij het uitwisselen van de documenten tussen de gemeenten en de politie, die op weinig plaatsen digitaal gebeurt. Ook bleek dat de politie vaak zelf niet goed weet hoe deze woonstcontroles te organiseren. Er bestaat geen algemene leidraad bij de politie. Onwettige praktijken blijken schering en inslag. Het gebeurt vaak dat de wijkagent beslist of er wordt ingeschreven in plaats van de gemeente⁸³⁵. Het Comité P heeft hierover een aantal aanbevelingen geformuleerd waarop we hierna nog ingaan.

In een omzendbrief van 2013⁸³⁶ vroeg de minister van Binnenlandse Zaken de gemeenten om werk te maken van een verordening. Hij haalde ook een paar aandachtspunten aan met betrekking tot het onderzoek van een reële verblijfplaats en geeft verschillende richtlijnen.

2.4. | Ambtshalve schrapping

Myria krijgt regelmatig vragen van personen die van ambtswege geschrapt werden. Een persoon wordt van ambtswege geschrapt uit de bevolkingsregisters wanneer is vastgesteld dat hij de hoofdverblijfplaats heeft verlaten en meer dan zes maanden ononderbroken afwezig is, zonder dat hij hiervan aangifte heeft gedaan, en wanneer het onmogelijk blijkt te zijn de nieuwe hoofdverblijfplaats op te sporen. Dat gebeurt via een buurtonderzoek.

833 Het Comité P is het extern controleorgaan op de politie.

834 Comité P, Toezichtsonderzoek 'Domiciliëringen', *Beeldvorming van de wijze waarop de lokale politiekorpsen woonstcontroles uitvoeren*, dossiernr. 62605.

835 Artikel De Tijd, 'Chaos heerst bij half miljoen woonstcontroles', 27 november 2014.

836 Omzendbrief van 30 augustus 2013: Aandachtspunten voor een correcte registratie in de bevolkingsregisters, het oordeelkundig toepassen van de afvoering van ambtswege en de strijd tegen domiciliefraude.

Voor de duidelijkheid moet er een onderscheid gemaakt worden tussen de ambtshalve schrapping⁸³⁷, een beslissing van het gemeentecollege, en de schrapping-verlies van het recht op verblijf⁸³⁸, een beslissing van de DVZ in het kader van de vreemdelingenwet. De ambtshalve schrapping is de beslissing van de gemeente dat de persoon niet meer op het opgegeven adres verblijft en dat er geen andere hoofdverblijfplaats in België kon worden vastgesteld. Het is geen beslissing met betrekking tot het verblijfsrecht. Als een vreemdeling in wettig verblijf ambtshalve geschrapt wordt, heeft dat in principe geen rechtstreeks gevolg voor zijn verblijfsrecht. Het is een puur administratieve maatregel. Toch zal de ambtshalve geschrapte vreemdeling zijn verblijfsdocument in de praktijk verliezen. Dat is zo omdat vreemdelingen die ambtshalve geschrapt worden door het gemeentebestuur of van wie de verblijfstitel al meer dan drie maanden is verstreken, worden verondersteld het land te hebben verlaten, behoudens het bewijs van tegendeel⁸³⁹.

De ambtshalve schrapping gebeurt steeds door een collegebeslissing op basis van een verslag van het onderzoek van de ambtenaar van de Burgerlijke Stand in samenwerking met de wijkpolitie⁸⁴⁰. De datum van de schrapping is de datum van de collegebeslissing. De ambtshalve schrapping houdt een vermoeden in dat de persoon België verlaten heeft. Dat is een wettelijk vermoeden dat weerlegd kan worden.

De ambtshalve schrapping moet een uitzonderingsmaatregel blijven. De minister van Binnenlandse Zaken vraagt de gemeenten om al het nodige te doen om de ambtshalve schrappingen te beperken en geeft de gemeenten regelmatig richtlijnen⁸⁴¹. In zijn omzendbrief van 2013 gebeurde dit aan de hand van een aantal *best practices*⁸⁴².

Personen die tijdelijk naar het buitenland vertrekken kunnen het beste hun tijdelijke afwezigheid of hun vertrek naar het buitenland aangeven bij hun gemeente of bij

De ambtshalve schrapping moet een uitzonderingsmaatregel blijven.

837 Art. 8, lid 2 KB 16 juli 1992; deze wordt aangeduid met code 99991 in het Rijksregister.

838 Art. 12, 5° KB 16 juli 1992; deze wordt aangeduid met een code 99997 in Rijksregister.

839 Art. 39 §7 KB 8 oktober 1981 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

840 Art. 8-14 KB 16 juli 1992.

841 Omzendbrief van 20 april 2006: Aandachtspunten voor een correcte registratie in de bevolkingsregisters, het oordeelkundig toepassen van de afvoering van ambtswege en de strijd tegen domiciliefraude en de bijlagen 1 en 2 terug te vinden op www.ibz.rn.fgov.be/nl/bevolking/registreering/omzendingen.

842 Omzendbrief van 30 augustus 2013: Aandachtspunten voor een correcte registratie in de bevolkingsregisters, het oordeelkundig toepassen van de afvoering van ambtswege en de strijd tegen domiciliefraude.

een consulaire post in het buitenland⁸⁴³. Zij blijven dan ingeschreven op hun adres. Een tijdelijke afwezigheid⁸⁴⁴ van meer dan zes maanden kan namelijk leiden tot een ambtshalve schrapping. Voor vreemdelingen is de situatie nog een stuk complexer.

Het gebeurt vaak dat vreemdelingen ambtshalve worden geschrapt nadat de gemeenten door een derde werden geïnformeerd dat de persoon niet meer op het adres woont (bijvoorbeeld door een familielid, de huiseigenaar of de wijkagent), terwijl hij België niet verlaten heeft. Het is voor een persoon niet eenvoudig om dan snel een nieuw adres te vinden. Het zou in deze uitzonderlijke gevallen een oplossing zijn dat de personen een referentieadres bij het OCMW kunnen bekomen om een verdere spiraal van negatieve effecten te voorkomen.

2.5. | Herinschrijving

Wie ambtshalve geschrapt wordt, moet zo snel mogelijk een herinschrijving vragen bij de gemeente. Dit kan slechts voor bepaalde categorieën van vreemdelingen⁸⁴⁵. Zij moeten op het ogenblik van de vraag tot herinschrijving:

- nog steeds toegelaten of gemachtigd zijn tot een verblijf (en dit binnen de termijnen van het recht van terugkeer);
- bewijzen dat ze België niet hebben verlaten (of niet langer dan toegestaan). Omdat de ambtshalve schrapping een weerlegbaar vermoeden inhoudt dat men het land verlaten heeft, moeten vreemdelingen aantonen dat ze het land niet verlaten hebben aan de hand van verschillende elementen zoals in- en uitreisstempels in hun paspoort, loonfiches, doktersattesten ...

Een vreemdeling kan zich dus niet zomaar opnieuw inschrijven nadat hij een nieuw adres als hoofdverblijfplaats heeft. Hij kan de herinschrijving pas bekomen na een onderzoek en het akkoord van de DVZ. In sommige gevallen kunnen de gemeenten zelf beslissen maar het is niet steeds duidelijk over welke gevallen het

hier gaat. In de praktijk zullen de gemeenten de vraag dan ook doorgeven aan de DVZ.

Als de vreemdeling het vermoeden van afwezigheid niet kan weerleggen, kan hij eventueel een beroep doen op zijn recht op terugkeer⁸⁴⁶. Recht van terugkeer geldt voor vreemdelingen die een verblijfsrecht hebben in België van meer dan drie maanden en die het land hebben verlaten en binnen een bepaalde termijn terugkeren⁸⁴⁷. De toegelaten termijnen verschillen naargelang de verblijfstitel en de reden van verblijf in het buitenland⁸⁴⁸. Het recht van terugkeer geldt alleen als de persoon effectief het land verlaten heeft en alle regels en voorwaarden die daaraan gekoppeld zijn, heeft nageleefd. Zo zal hij niet langer het land mogen verlaten hebben dan toegestaan is, zal hij zich moeten aanmelden bij de gemeente binnen de vijftien dagen na terugkeer. Het is uiteindelijk de DVZ die het recht van terugkeer beoordeelt.

Het is belangrijk dat de vreemdeling die België langer dan drie maanden gaat verlaten, de gemeente daarvan op de hoogte brengt. Hij krijgt dan een bijlage 18 en verrijkt een ambtshalve schrapping. Als zijn verblijfstitel tijdens zijn verblijf in het buitenland vervalt, kan hij het beste een vervroegde vernieuwing aanvragen bij de gemeente of de diplomatieke post in het buitenland.

2.6. | Gevolgen van een ambtshalve schrapping

Het gevolg van een ambtshalve schrapping uit de bevolkingsregisters is dat de personen niet langer beschikken over een officieel adres op het grondgebied van een Belgische gemeente. Dit heeft heel wat administratieve, politieke en sociale implicaties. Zo kunnen deze personen zich niet langer wenden tot de gemeente voor het bekomen van officiële documenten zoals de aflevering van getuigschriften en uittreksels uit de bevolkingsregisters, een identiteitskaart, een rijbewijs ... Daarnaast vervalt ook de huidige identiteitskaart. De persoon riskeert niet langer recht te hebben op bepaalde uitkeringen en tegemoetkomingen die afhankelijk zijn

843 Onder meer: personen die minder dan een jaar afwezig zijn voor studie- of zakenreizen, reizen in verband met gezondheid of toerisme, vakantieverblijf, personen die om beroepsredenen maximum een jaar een werk of opdracht uitvoeren in het buitenland, personen die om studieredenen verblijven buiten de verblijfplaats (zowel binnen- als buitenland) van hun gezin ...

844 Opgelet, de tijdelijke afwezigheid in het Rijksregister moet onderscheiden worden van de tijdelijke afwezigheid in de vreemdelingenwet.

845 De vreemdeling die een verblijf van meer dan drie maanden in België heeft of die het recht heeft zich hier te vestigen.

846 Art. 19 vreemdelingenwet; art. 39 KB 8 oktober 1981.

847 Dat kan het geval zijn als de persoon gedurende een periode op straat geleefd heeft.

848 Een vreemdeling met een geldige verblijfstitel heeft in principe gedurende één jaar recht op terugkeer. Voor sommige vreemdelingen geldt een langere periode. Bv. EU-burgers en familieleden met duurzaam verblijfsrecht hebben gedurende twee jaar recht op terugkeer.

van een inschrijving in de bevolkingsregisters. Daarnaast zal de persoon ook moeilijkheden ondervinden met zijn mutualiteit. Voor vreemdelingen betekent dit bovendien in de praktijk dat zij hun verblijfsrecht riskeren te verliezen.

De termijn waarbinnen afgevoerde personen opnieuw een herinschrijving kunnen bekomen is heel lang⁸⁴⁹. De behandelingstermijnen kunnen sterk afhangen van de gemeente waar de persoon verblijft. De termijn waarbinnen een woonstcontrole gebeurt, zoals we hierboven reeds zagen, verschilt in de praktijk van gemeente tot gemeente. De behandelingstermijn van de DVZ van dossiers van niet-EU-burgers bedragen enkele maanden voor Nederlandstalige dossiers tot zelfs anderhalf jaar voor de Franstalige dossiers⁸⁵⁰.

In afwachting van een herinschrijving leveren sommige gemeenten een bijlage 15 af (in principe geldig gedurende 45 dagen⁸⁵¹) tot de beslissing van de DVZ. De bijlage 15 is een document dat door gemeenten in verschillende situaties kan afgeleverd worden. Het toont aan dat de persoon in afwachting is van de aflevering van een verblijfskaart en beschermt hem tegen een mogelijke uitwijzing. Toch is ze ten aanzien van derden, bijvoorbeeld een werkgever of een onderwijsinstelling, geen bewijs van een wettelijk verblijf⁸⁵². De POD Maatschappelijke Integratie verduidelijkt in de FAQ's op zijn website in welke gevallen een persoon die ambtshalve werd geschrapt met een bijlage 15 recht heeft op OCMW-steun⁸⁵³.

2.7. | Geschillen

Bij moeilijkheden en geschillen met betrekking tot de hoofdverblijfplaats kan de burger een klacht indienen bij de directie Instellingen en Bevolking van de FOD Binnenlandse Zaken. Een bevolkingsinspecteur van de FOD Binnenlandse Zaken voert dan een onderzoek ter plaatse en hoort de betrokken partijen. Na dat onderzoek neemt de minister van Binnenlandse Zaken een beslissing

849 Het KB voorziet geen termijnen waarbinnen de personen moeten worden heringeschreven.

850 Deze termijnen werden meegedeeld door medewerkers van de DVZ tijdens een studiedag 'Ambtshalve schrappingen van vreemdelingen' georganiseerd door ODICE op 27 november 2014.

851 In de praktijk wordt de bijlage 15 door de gemeenten verlengd tot er een beslissing van de DVZ is.

852 ADDE Newsletter, februari 2014, nr. 95, beschikbaar op: www.adde.be.

853 FAQ POD MI: www.mi-is.be/be-nl/ocmw/vreemdelingen en Nota VVSG van 30 januari 2014, Afvoering van ambtswegen en OCMW-dienstverlening; Newsletter UVCW, april 2014, beschikbaar op www.uvcw.be.

die door de gemeente moet worden uitgevoerd. Zo kan de Minister beslissen om een persoon na een ambtshalve schrapping met terugwerkende kracht terug in te schrijven. De klacht moet schriftelijk overgemaakt worden aan de betrokken instantie⁸⁵⁴ en moet alle relevante informatie en identificatiegegevens bevatten.

Een ambtshalve schrapping, een weigering of een laattijdige inschrijving zijn administratieve beslissingen van het gemeentecollege waartegen de burger een beroep kan instellen bij zowel de Raad van State als de burgerlijke rechtbank⁸⁵⁵. Indien de weigering of de afvoering het gevolg is van een fout van de gemeente en schade veroorzaakt heeft aan de persoon kan er een procedure tot schadevergoeding ingesteld worden bij een rechtbank.

Beslissingen van de DVZ, bijvoorbeeld bij een verlies van verblijfsrecht of een verlies van recht van terugkeer, kunnen aangevochten worden bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

2.8. | Aanbevelingen en bedenkingen door Myria

Myria neemt een toename waar van meldingen over problemen bij een eerste inschrijving of na een verhuis en van (ten onrechte) ambtshalve schrappingen. Die stijging van ambtshalve schrappingen blijkt ook uit de cijfers zoals hierboven al werd aangehaald. Dat kan onder meer het gevolg zijn van een toename van het aantal woonstcontroles in het kader van domiciliefraude (ter bestrijding van sociale en fiscale fraude). Een niet-inschrijving kan vergaande gevolgen hebben voor zowel de verblijfssituatie van de vreemdelingen als voor de administratieve, sociale en economische rechten van de betrokken gezinnen. Het is dus belangrijk dat deze problematiek duidelijk geregeld wordt.

De problematiek van de inschrijvingen en de ambtshalve schrappingen is heel technisch en complex. Er is een veelheid aan reglementeringen die voor interpretatie vatbaar zijn en niet altijd duidelijk zijn voor gemeenten en andere openbare diensten. Bovendien is de regelgeving

854 FOD Binnenlandse Zaken, Directie Instellingen en Bevolking, Koloniënstraat 11 te 1000 Brussel. Voor meer info zie: www.ibz.rn.fgov.be/nl.

855 De inschrijving is een subjectief recht en kan dus afgedwongen worden voor een burgerlijke rechtbank en in geval van spoedeisendheid, zelfs voor de kortgedingrechter.

wat betreft verblijfsrecht, inschrijvingen en schrappingen, het OCMW-recht en de regelgeving inzake ruimtelijke ordening en woonbeleid niet altijd op elkaar afgestemd. Myria beveelt aan om in deze materie het wettelijk kader verder te verduidelijken. Ook burgers moeten meer duidelijkheid krijgen over hoe hun procedure van inschrijving en schrapping van ambtswege verlopen.

Myria vraagt dat gemeenten verder worden aangemoedigd om een verordening inzake inschrijvingen en woonstcontroles aan te nemen zoals voorzien in het Koninklijk Besluit van 1992 of verouderde verordeningen te actualiseren. Op die manier krijgen zowel de gemeentelijke medewerkers als de lokale politie duidelijkere richtlijnen. Dat zal zorgen voor meer rechtszekerheid voor de burgers.

Myria vraagt dat er een bijkomende controle wordt ingebouwd voor de ambtshalve schrappingen. Een ambtshalve schrapping kan ernstige gevolgen hebben voor de betrokkenen en mag dus pas de allerlaatste stap zijn nadat alle andere pogingen om de betrokkene in regel te stellen mislukt zijn. Adviezen van de wijkinspecteur moeten gemotiveerd zijn en gecontroleerd worden door de leidinggevenden. Een ambtshalve schrapping moet goed onderbouwd zijn en moet gebeurd zijn na een onderzoek met bewijskracht.

Myria verwijst ook naar de aanbevelingen die het Comité P formuleerde naar aanleiding van zijn toezichtsonderzoek⁸⁵⁶. Het stelt dat voor een aantal aspecten duidelijkere richtlijnen een oplossing zullen brengen en voor andere is het eerder een kwestie van gemeentelijke en politiediensten beter te informeren en op te leiden. Een eerste verduidelijking zou kunnen zijn dat gemeenten een verordening aannemen of actualiseren waarin de wijze van het woonstonderzoek geregeld wordt, zoals ook de minister van Binnenlandse Zaken in zijn omzendbrief van 2013 aangeeft⁸⁵⁷. Het vaststellen van duidelijke richtlijnen zou een uniformisering kunnen betekenen en onduidelijkheden weghelpen bij zowel politie, gemeentediensten als burgers. Er moet overleg en duidelijke communicatie komen over inschrijvingen en ambtshalve schrappingen. De wijkinspecteurs moeten voldoende tijd krijgen om hun opdrachten in het kader van de woonstcontroles goed te kunnen uitvoeren. Het Comité P raadt aan om ook een interne controle in te voeren bij ambtshalve schrappingen door de overste van de wijkinspecteur. Verder moet er meer structureel overleg

komen tussen gemeentelijke diensten en politiemensen en tussen OCMW-diensten en politiemensen voor wat betreft de referentieadressen. Het Comité P beveelt aan om digitaal te werken en documenten over te zenden om de afhandelingstermijnen te verkorten. Verder vraagt het om de thematiek meer aan bod te laten komen in de basisopleiding en de voorgezette opleiding van de politie met daarbij aandacht voor praktijkgerichte opleiding voor politie op het terrein.

Myria juicht toe dat er reeds verschillende interessante initiatieven werden georganiseerd, zoals de *best practices* opgenomen in de Omzendbrief van 30 augustus 2013⁸⁵⁸, de opleidingen voor woonstcontroles die werden opgenomen in de basisopleiding en voortgezette opleidingen van wijkinspecteurs. Ook initiatieven zoals de verduidelijkende nota's en de ondersteuning van de Vereniging voor Vlaamse steden en Gemeenten (VVSG) kunnen gemeentelijke diensten soelaas brengen in deze complexe materies.

Verder dringt Myria aan op een vereenvoudiging van de inschrijving op een referentieadres bij een OCMW. Burgers komen vaak in praktische moeilijkheden omdat ze niet tijdig een woning kunnen vinden en de huidige voorwaarden om recht te hebben op een tussenkomst van het OCMW door een referentieadres kunnen een belemmering vormen. Via een sociaal onderzoek zouden OCMW's snel kunnen beoordelen of iemand (tijdelijk) nood heeft aan een referentieadres en daarbij mogelijke misbruiken uitsluiten.

Momenteel voorziet de wetgeving geen termijn waarbinnen de DVZ moet beslissen bij een aanvraag tot herinschrijving. In de praktijk blijkt dat vreemdelingen vaak heel lang moeten wachten op een herinschrijving. De wetgever moet in een redelijke termijn voorzien waarbinnen de gemeente en de DVZ een beslissing moeten nemen.

Nu de federale regering haar voornemen kenbaar heeft gemaakt om gemeenten toe te laten een vreemdelingenbelasting te heffen, lijkt het voor de hand te liggen dat een vreemdeling moet kunnen rekenen op een kwalitatieve dienstverlening bij de inschrijving door de gemeentelijke diensten, met een correcte en tijdige behandeling van zijn dossier⁸⁵⁹. Hoewel Myria heel wat bedenkingen heeft bij de invoering van dit lokaal registratierecht, hoopt het dat die nieuwe inkomsten minstens zullen worden geïnvesteerd in een betere dienstverlening.

856 Comité P, Toezichtsonderzoek 'Domiciliëringen', *Beeldvorming van de wijze waarop de lokale politiekorpsen woonstcontroles uitvoeren*, dossiernr. 62605, p. 38-39.

857 Omzendbrief van 30 augustus 2013: Aandachtspunten voor een correcte registratie in de bevolkingsregisters, het oordeelkundig toepassen van de afvoering van ambtswege en de strijd tegen domiciliefraude.

858 Omzendbrief van 30 augustus 2013.

859 Federaal regeerakkoord 9 oktober 2014, punt 7.2, p. 156.